

ПРИКАЗ №3
по МКУ «Управление образования»
МР «Карабудахкентский район»

от 15.01.2025 г.

с. Карабудахкент

О проведении районного конкурса
на лучшего чтеца произведений
Шейха Мухаммад-Мухтара Параульского

При поддержке Ассоциации мактабов при мечетях, Фонда имени Султан-Мута Тарковского и Союза писателей Дагестана с целью популяризации, сохранения и изучения родных языков, развития интереса к родной литературе; поддержки и выявления юных дарований; привлечения внимания к наследию известного богослова – шейха Мухаммад-Мухтара Параульского и через изучение его произведений духовно-нравственного развития подрастающего поколения; развития литературно-эстетических способностей у детей, привития им художественно-эстетического вкуса

ПРИКАЗЫВАЮ:

1. Провести с 15 января по 15 февраля 2025 г. районный конкурс на лучшего чтеца произведений Шейха Мухаммад-Мухтара Параульского на кумыкском языке, приуроченный к Международному Дню родного языка.
2. Утвердить положение о конкурсе (приложение № 1);
3. Руководителям общеобразовательных организаций представить в срок до 7 февраля 2025 г. видео и заявки лучших чтецов на адрес электронной почты nmamaev303@gmail.com.
4. Контроль за исполнением настоящего приказа оставляю за собой.

Приложение: на 3 л. в 1 экз. и электронная версия книги

Начальник
Управления образования



Т. Хизриева

Положение
о районном конкурсе на лучшего чтеца произведений
Шейха Мухаммад-Мухтара Параульского на кумыкском языке

1. Общие положения

1.1. Настоящее положение определяет порядок организации и проведения в 2025 г. районного конкурса на лучшего чтеца произведений Шейха Мухаммад-Мухтара Параульского на кумыкском языке, приуроченного к Международному Дню родного языка.

1.2. Конкурс проводится Ассоциацией мактабов при мечетях, Фондом имени Султан-Мута Тарковского, Союзом писателей Дагестана совместно с МКУ «Управление образования» МР «Карабудахкентский район».

1.3. Цели и задачи конкурса:

- популяризация, сохранение и изучение родных языков, развитие интереса к родной литературе;
- поддержка и выявление юных дарований;
- привлечение внимания к наследию известного богослова – шейха Мухаммад-Мухтара Параульского и через изучение его произведений духовно-нравственное развитие подрастающего поколения;
- развитие литературно-эстетических способностей у детей, привитие им художественно-эстетического вкуса.

2. Порядок и сроки проведения конкурса

2.1. Конкурс проводится с 15 января по 15 февраля 2025 г. в два этапа:

- заочный этап: дети декламируют наизусть внепрограммные произведения известного дагестанского учёного-богослова, религиозного деятеля шейха Мухаммад-Мухтара Параульского и записывают на видео. Не допускается чтение в виде назму.

Стихи выбирается участником из книги «Бусурманланы ёлу».

Заявки и видео лучших чтецов необходимо представить до 7 февраля 2025 г. на адрес электронной почты: nmamaev303@gmail.com. Представленные на конкурс видео с выступлениями участников оцениваются жюри.

- финальный очный этап: по решению жюри лучшие чтецы будут приглашены для участия в финальном этапе конкурса. Участникам необходимо будет продекламировать наизусть стихи перед жюри.

3. Участники конкурса

- 3.1. В конкурсе принимают участие обучающиеся школ с 1 по 8 классы (до 15 лет) – любители родного языка и литературы.
- 3.2. Конкурс проводится по двум категориям: среди мальчиков и среди девочек.
- 3.3. Участники, занявшие 1-е места в прошлом году, не участвуют.

4. Критерии оценки участников конкурса

4.1. Оценка выступления участника осуществляется по следующим критериям:

- техника исполнения: грамотная речь (правильное литературное произношение), дикция, выразительность чтения (правильность логических ударений, пауз, интонации).

Оценивается от 0 до 10 баллов.

- уровень исполнительского мастерства (артистизм исполнения) и глубина проникновения в образную систему и смысловую структуру текста;

Оценивается от 0 до 10 баллов.

- способность оказывать эстетическое и эмоциональное воздействие на слушателей (чтецу удалось эмоционально вовлечь слушателя/ члена жюри: заставить задуматься, сопереживать и т.п.)

Оценивается от 0 до 10 баллов.

Максимальное количество баллов по всем критериям – 30 баллов.

5. Подведение итогов и награждение участников конкурса

- 5.1. Финальный очный этап состоится 15 февраля 2025 г.
- 5.2. Победители и призёры среди мальчиков и среди девочек награждаются грамотами, ценными призами и денежными премиями. Также награждаются и педагоги-наставники победителей и призёров.
- 5.3. Все участники заочного этапа конкурса получают грамоты и подарки от организаторов.

6. Финансирование конкурса

6.1. Призовой фонд конкурса составляет свыше 400 тысяч рублей.

Ответственный за конкурс: Исрапил Хаджи (тел.: 8 (960) 414-18-88)

Приложение к Положению
о районном конкурсе
на лучшего чтеца произведений
шейха Мухаммад-Мухтара Параульского

Заявка
на участие в районном конкурсе

ФИО участника (полностью) _____

Дата рождения, класс участника _____

Наименование школы _____

Название произведения _____

ФИО наставника, подготовившего конкурсанта

Мугъамматмухтар Османны уланы

БУСУРМАНЛАНЫ ЁЛУ

Махачкала 2016

ББК – 86.38 (Кум.)
УДК – 297
М 92

Мугъамматмухтар Османны уланы
М 92 Бусурманланы ёлу – ///. 2016. – 92 с.

Аявлу дин къардашлар ва къызардашлар, шу назмуланы язгъан Мугъамматмухтар Османны уланы, сиз охуп пайдалансын учун. Аллагъдан умут, шу назмулар себеп болуп хыйлылар билмейгенлерин билер, терс ёлдагъылар тюз ёлгъа тюшер деп. Иншааллагъ! Озьюню де дуадан айырмассыз!

ББК – 86.38 (Кум.)
УДК – 297

© Мугъамматмухтар
Османны уланы . 2016
© //, 2016

*Аявлу дин къардашлар ва къызардашлар, шу назмуланы
язгъан Мугъамматмухтар Османны уланы, сиз охуп
пайдалансын учун. Аллагъдан умут, шу назмулар себеп
болуп хыйлылар билмейгенлерин билер, терс ёлдагъылар
тюз ёлгъа тюшер деп. Иншааллагъ!
Оъзюню де дуадан айырмассыз!*



Мугъамматмухтар Османны уланы, Паравул юртлу оъзю
тувгъан эсги Кахулайда 16 июнь да 1954 йылда.
Гиччиден берли илму булан машгъул тургъан.
Жагъил заманында 9 йыл Таргъуда къади болуп
ишлеген. Шондан сонг Кахулайда 25 йылны узагъында
вагъаза насигъатны юрютген. Мугъамматмухтар
11 ноябрь де 2015 йылда гечинген.
Аллагъ рагъму этсин оъзюгер!

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على رسول الله صلى
الله عليه وسلم و على آله و أصحابه أجمعين

АЛЛАГЪ ЕССИБИЗ

Аллагъгъа макътав болсун
Гъар бир затны яратгъан.
Яратгъан кююне ёкъ
Шу деп багъана тапгъан.

Яратгъан затларындан
Эсгерейик инсанны.
Нечик ажайып къургъан,
Ерин билип гъар санны.

Гъар санны бир иши бар
Аллагъ берген юрютме.
Ессинг берген санлагъа
Къаст эт шюкюрлюк этме.

Гъакъыл берген тергеме,
Гёзлениде – гёрмеге.
Къулакълар – эшитмеге,
Тилде берген сёйлеме.

Тишлер этген чайнама,
Тамакъныда ютмагъа.
Бутлар берген юрюме,
Къолланыда – тутмагъа.

Оьпгелер бермегенму
Терен тыныш алмагъа.
Ашкъазан этмегенму
Ашагъанынг салмагъа.

Юрек нечик ажайып,
Токсуз ишлейген насос.
Талакъ, бавур, бюйреклер-
Айтып къоймагъа бир сёз!

Къан арасындан акъ сют,
Тюс алышдырмай башгъа.
Тувгъандокъ эмчек сорма
Ким уыйретген о яшгъа?

Капирге сен сорасанг,
Булар нечик болгъан деп;
Бу санланы тарыгъын
Билип кимдир къургъан деп;

Ол айта оьзбашына
Болуп къалгъан бары зат.
Билим ва гъакъыл булан
Яратылмагъан гъеч зат.

Амма огъар гёрсетип
Бир уйню этилинген,
Гъар бир заты ерине
Етишип битилинген;

Айтсанг муну этген ёкъ,
Оъзбашына болгъан деп,
Там, эшик, терезе пол
Гишисиз къурулгъан деп;

Ол кюлежек мысгъыллап,
Сен сёйлейген недир деп.
Биревде этмей туруп,
Бу ишлер боламу деп.

Эшик, терезе ва пол
Этмесе болмай буса;
Устасыз болгъан десе
Гёнгюде кюлей буса;

Мунча тюрлю санлагъа
Оъзлюгюне болгъан деп,
Инанагъан ол гиши
Турсун оъзюне кюлеп.

Ер юзюндеги бары
Профессорланы жыйса;
Гёзю ёкъгъа гёз этме
Къарагъыз деп тапшурса;

Шиша гёз этсе тюгюл,
Дагъы гюнери болмас.
Ажизлигине мюкюр
Болур, дагъы зат къалмас.

Мунча билими булан
Булар этип болмайгъан,
Билими ёкъ табият
Гёз нечик этип кёойгъан?

Капир айтагъан кюйде
Гъакъылдан-гъакъылсызлыкъ,
Артыкъ болмагъа тарыкъ
Билимден-билимсызлыкъ.

Муна шулай маънасыз
Капирлер бере жавап.
Енгилмейли бош затны
Айталар бетге къарап.

Аллагъ, тилейбиз сенден
Артдыр деп иманыбыз
Имансыз оьлмекликден
Сен сакълагъын жаныбыз.



МУГЪАММАТ ПАЙХАММАР

Бизин пайхаммаргъа адам ёкъ етме,
Бажарман тийишли макътавун этме.

Аллагъдан къоркъмакъда ва адамлыкъда
Огъар тенг гелеген ёкъдур къылыкъда.

Аз сёзлю, уялчан, йымышакъ гъалы,
Иржайгъан, ачыкъ юз, тилинде балы.

Зайыпны, пакъырны, мисгинни суюген,
Рагъмудан бичилген опуракъ гийген.

Къысгъача не асыл къылыкъ бар буса,
Тамаша тюгюлдюр онда табулса.

Бу сёзню гертисин этейим баян,
Бир болгъан хабарын эсгерип аян.

Бир гезик бир жугъут сынама суюп,
Пайхаммаргъа гелди къашларын туюп.

Тёшюнден де тутуп акъырды оъзю,
Оралгъан сыпаты, эдепсиз сёзю.

Неге борчум бермейсен заманында?
Сизин тайпада бу зат бар барында.

О заманда бугъар Умар тербенди,
Гъей Аллагъны душманы, къара энни.

Пайхаммарыбыз токътатды Умарны,
Айтды борч болжалгъа уьч гюню барны.

Тыйышлединг деди гъей Умар сагъа,
Бугъар сабур болдеп, ондан сонг магъа.

Борчунгну тез тёле, муну инжитме,
Тарыкъ эдинг шулай маслагъат этме.

Сонг буюрду ону борчун берсин деп,
Йигирма сагъны артыкъ оьлчесин деп.

Артыгъы Умар къоркъутгъан саялы,
Жугъут иман салды, таймай аягъы.

Гёресиз бу иман салмакъны себеби
Пайхаммарны арив къылыгъы эди.

Къурбан болсун ата-анабыз оьзюнден,
Насип болсун гёрге нюрлю юзюнден

Бизге бизден ол алдадыр, къардашлар,
Къуръан аятында шолай айтылып бар.

Оьз жаныбыздан артыкъ ону суйме,
Аллагъ насип этсин къадрусун билме.

Ёкъдур бугъар етген яда етеген,
Сыйлылыкъда болмас ондан оьтеген.

Юхудада уяв эди юреги,
Даим Аллагъ эсде турмакъ гереги.

Уллу гюнагъ этгенлеге шафаат
Этежеги пайхаммарны герти гъакъ.

Сагъа шюкрю болсун, Аллагъ Ессибиз,
Шулай сыйлы къулунгну умметибиз.

Салат-салам болсун Гъабиб Агъматгъа
Аламлагъа йиберилген рагъматгъа.



ИСЛАМ ДИН

Ислам дин динлени
Гертиси шексиз.
Огъар далиллер де
Кёп бардыр эпсиз.

Бусурман болмайдыр
Инанмай туруп.
Бар пайхаммарланы
Бир гёзден гёрюп.

Жугъутлар инанмай
Иса Агъматгъа.
Християнлар инкар
Ол Мугъамматгъа.

Энни сиз къарагъыз
Къайдадыр герти?
Айырмай инанмакъ –
Тюзлюкню керти.

Ислам динде йимик
Адиллик къайда.
Жугъут, рус бусада
Хоншунгну ойла.

Тийдирме заралынг,
Сакъла абурунг.
Ол этген заралгъа
Болсун сабурунг.

Миллет айырмагъа
Ярамай динде.
Гюнагъ къазанадыр
Ол болса кимде.

Ислам дин буюра:
Эгер сёз берсенг,
Капирге бусада
Сёзюнгде бол сен.

Бу динде ярамай
Уллулукъ, менлик.
Таракъ тишлеридей
Болсун дей тенглик.

Биревню – биревден
Этеген сыйлы
Аллагъдан къоркъуву
Болсадыр хыйлы.

Гъеч дагъы ягъына
Ессим къарамай.
Тухумун – тайпасын,
Тюсюн сорамай.

Шулай бек адилли
Бизин динибиз.
Аллагъ ягъында дин –
Ислам, билигиз.

Насип болсун
Ислам ёлда яшама.
Дин къардашым,
Капирлеге ошама.

Капир ёлда эдеп,
Намус ёкъ затдыр.
Нас сёз, ички
Саякълыкъда адатдыр.

Ата-анадан
Олагъа ит алда.
Насиби бар адам
Тюшмес бу ёлгъа.

Мени сёзлериме
Тилвизир шагъат.
Гёрсетеген
Ялангъачны гъар сагъат.

Я Аллагъ, тилейбиз,
Сакъла терс ёлдан.
Насип эт болмагъа
Мутегъ къуллардан.

КЪУРЪАН

Къуръан Аллагъны сёзю
Гёрсетеген тюз ёлну.
Къуръан Аллагъ каламы
Айырагъан онг-солну.

Къуръан булан сыйыбыз
Дюнъя ва ахыратда.
Къуръан булан юрюсек,
Аякъ таймас сиратда.

Къардашым, къызардашым.
Уйрен охума къуръан.
Гъар гъарпына он саваб
Деген гъадисдир бургъан.

Ол ажайып китапдыр
Охуйгъанны тартагъан.
Къолунга алгъан сайын,
Муштарлыгъынг артагъан.

Ондан сыйлы китапны
Гёрмегендир биревде.
Олай герти сёйлейген
Дагъы зат ёкъдур ерде.

Бу сыйлы къръан калам
Асылыдыр ёлдашны.
Излесенг де тапмассан
Олай герти кърдашны.

Къыямат гюн ол сени
Оъзю излеп табажакъ.
Шафаат этип сагъа
Азапдан къртгъаражакъ.

Ким ону кёп охуса,
Гъашыкълыгъы артажакъ.
Берекети етишип,
Гюнагълардан тартажакъ.

Къръан охуйгъан уйде
Шайтан болмас токътама.
Бирев де охумаса,
Ол ожакъны макътама.

Къръан дармандыр шексиз
Гъар тюрлю аврулагъа.
Къръан ярыкъ береген
Чыракъдыр сав дюнъягъа.

Ону гёнгюнден билме
Насип болгъан адамны
Аягъын оыпсегиз де,
Кёплюк этмежек аны.

Къуръандан билген затынг
Унутуп къалма вёре.
Унутмакъ уллу гюнагъ
Гъадисде баргъа гёре.

Сен сыйласанг къуръанны
Гъар гюн къолунга алып;
Бир гесек охутъан сонг
Объюп ерине салып;

Къыямат гюн сени де
Сыйламай къоймас Аллагъ!
Бетинги ярыкъ этип
Шавландыражакъ, воллагъ!

Аллагъ,бу сыйлы къуръан
Сени бизге каламынг.
Гъабибингден йиберген
Бизге савгъат - саламынг.

Бу савгъат – саламынгны
Бек хадирина билмеге
Насип эт, Аллагъ, бизге
Къуръанынгны сюймеге!

Ким суйсе бу къуръанны
Таза юреги булан,
Олай насипли адам
Дюнъяда болмас, инан!

НАМАЗ

Къардашым, къызардашым
Намаздан болма хантав.
Мунда къылгъан намазынг
Онда таянмагъа тав.

Намаздыр бу дюньяда
Бетинг нюрлю этеген.
Намаздыр къабурда да
Ярыкъ болуп етеген.

Бир къылып, бир де къылмай
Намаз булан ойнама.
Къарт болсам, этермен деп,
Терс ягъына сёйляма.

Къарт болгъунча яшама
Бар экен умутларынг.
Чархынг суйгенни этме
Бир гюнде унутмадынг.

Этип чархынг суйгенни,
Беш намазынгны къылмай,
Ашап – ичип юрюйсен,
Яшав бир кюйде турмай.

Хапарсыздан аврувлар
Инсангъа гелип къала.
Яда бир балагъ болуп,
Жагъиллей оьлюп къала.

Аллагъынгны алдында
Тюшер сагъа токътама.
Къылгъан беш намазынг ёкъ
Малайиклер макътама.

Аллагъ айтса, гъей къулум,
Яратгъан эдим сени.
Яшав булан алданып
Унутуп къойдунг мени.

Борч этген эдим сагъа
Беш намазны къылмагъа.
Яратгъанынгны танып,
Геч, Аллагъ, деп турмагъа.

Не жавап бережексен
Ессингни бу сёзюне?
Шонда азап берилсе,
Айыпны эт оьзюнге.

Ойнама намаз булан,
Танып юрю Ессингни.
Ажжал огъу тийгинче,
Жыйма къара эсингни.

Намаздыр бусурманны
Капирден айырагъан.
Намазны къоюп болмас
Ахырын къайгъырагъан.

Жумагюн жумагъа бар,
Тазаланып, жувунуп.
Дуа эт Аллагъынга,
Тобугъунгдан югюнюп.

Ким къойса уьч жуманы
Болмай туруп узрусу,
Мунапикъ деп язылыр,
Шо дюр ону гюзгюсю.

Намаз къыл, ораза тут,
Къаст эт гъалал ашама.
Ахыратын унутгъан
Капирлеге ошама.

Къардашым, къызардашым
Сагъа дуа аманат.
Гёрсетилген беш намаз
Бизге Аллагъдан савгъат.

Насип эт, Аллагъ, бизге
Беш намазны къылмагъа.
Ярыкъ юзюбюз булан
Алдыңда эре турмагъа.

АТА-АНА

Ата-Анагъа
Яхшы болмакъ булан,
Кёп аятларында
Буюра къуръан.

Ким бажарса
Оланы рази этме,
Насип болур огъар
Женнетге етме.

Амма олагъа
Тынгламай юрюсе,
Айып оъзюнде-
Жагъаннемде гюйсе.

Ананг тогъуз ай
Къурсакъда гётерген.
Ону кепин бузсанг,
Не болар сенден.

Аллагъдан сонг
Биринчи сагъа булар.
Сени женнетге
Элтеген къапулар.

Ол кѡпулагѡ сен
Артынгны берсенг,
Кѡыямат гюн
Нечеде гѡѡкюнерсен.

Эшитмеген бусан
Вайсул кѡарани?
Анасына нечик
Яхшы болгѡаны?

Ибадатчыланы
Башы болсада;
Дюньягѡ арт берип
Озью турсада;

Эсгермеди пайхаммар
Бу кѡылыгѡын.
Эсгерди анасына
Яхшылыгѡын.

Бир гезик пайхаммаргѡ
Гелип бирев,
Кѡазаватгѡ йибер деп,
Этди тилев.

Сорагѡан сонг
Атанг-ананг савмудеп,
Олагѡ кѡуллукѡ
Этип кѡазават эт.

Деп жавап берди
Аллагъны элчиси.
Билдирип ёкъну
Олагъа тенгчиси.

Аналаны аякъ
Ягъында женнет.
Деген гъадис бар,
Анангны рази эт.

Атаны гъагъындан
Ананы гъагъы
Уьч керен артыкъдыр,
Англасанг дагъы.

Ягъ-намусу ёкъдур
Олай баланы.
Къартлар уьюне
Атгъан ананы.

Яда буса гете
Беженец болуп.
Ата-анасын ятлар
Басдыра гёмюп.

Уллу гунагъланыда
Уллусундан –
Ата-ананы
Кепин бузса улан.

Чыкѣгъынча олюп
Ата-ананг кѣолдан,
Йыла, тиле,
Разилик ал олардан.

Сонг гѣкюнген булан
Болмажакъ пайда.
Геч болгъунча эс тап,
Гѣакъылынѣ кѣайда.

Аллагъ насип этсин
Товба этмеге.
Ата-ана
Разиликге етмеге.



АРИВ КЪЫЛЫКЪ

Арив къылыкъ макътала
Бизин бусурман динде.
Амма бажармай къала
Къылыкълы болма кимде.

Имандан сонг къылыкъдыр
Амалланы сыйлысы.
Къылыкъгъа тергев бермей
Адамланы хыйлысы.

Къылыкълы бол, адам бол,
Сагъа излеме абур.
Ачувланма, акъырма,
Оъзюнгню тут сен сабур.

Таныш-билиш ёлукъса,
Башлап бер саламынгны.
Иржайгъан бетинг тутуп,
Узатып каламынгны.

Аз сёйле, кёп сёйлеме,
Тюз сёйле, ялгъан айтма.
Сагъа зарал болсада,
Берген сёзюнгден къайтма.

Чомартлыкъ кылыкъланы
Бийидир, билебусанг.
Чомарт бол, Ессинг рази
Болгъанны сюебусанг.

Арек бол макътанмакъдан,
Макътаныв – эрши кылыкъ.
Мен олайман мен булай-
Демек адамгъа илыкъ.

Менлик, уллулукъ янгъыз
Бир Аллагъгъа яраша.
Юреги уллу адам
Илбис булан янаша.

Сапарда яда иште
Башгъалагъа саллама.
Сен эт, ёлдашларынгни
Къуллукъчу этип къоллама.

Уйде къатын, яшлагъа
Къоркъув гёлек гийдирме.
Гъатдан оъзюп бош болуп,
Башынга да миндирме.

Гишини сёгюп сёйлеп
Айтдыкъуйтду юрютме.
Сенде ёкъму айыплар-
Башгъалар булан битме.

Юрегингни таза тут,
Байланы да гюлеме.
Сен байбусанг, пакъыргъа
Сансымай къол силлеме.

Ялынма сен гъакимге,
Ондан зат умут этип.
Гъаким бусанг оъзюнгню
Гёрме булутгъа етип.

Хыйлы арив къылыкълар
Эсгерилди назмуда.
Аллагъ тавфикъ бергенге
Кёп тюгюлдюр, аз буда.

Лап да асыл къылыкълы
Ким болгъан деп сорасанг,
Билерсен ким болгъанны,
Китаплагъа къарасанг.

Озокъда, пайхаммардыр
Къылыкъланы булагъы
Бар халкъгъа улыгю болгъан,
Гъеч болмагъан ёлагъы.

Ону къылыкъларындан
Къаст этейик пай алма.
Аллагъ, тилейбиз сенден,
Рагъмунгдан арек салма.

ЗИКРУ

Къардашым, къызардашым,
Кёп этейик зикруну.
Аллагъны кёп эсгерип,
Тазалайыкъ пикруну.

Сен Аллагъны эсгерсенг,
Шайтан чыгъар юрекден.
Ювукъ гелип болмажакъ
Телмирежек арекден.

Зикруну савабы кёп
Садагъадан, жигъатдан.
Аллагъны эсгермеклик
Сыйлыдыр оъзюп гъатдан.

Зикру мажлисни къуршап
Малайиклер аладыр.
Излейгенибиз мунда
Деп къувунун саладыр.

Уллу болгъан Аллагда
Айтадыр малаклагъа.
Шагъат болугъуз энни
Гечмегиме олагъа.

О заман бир малайик
Айтажакъ, палан гиши
Ону мунда гелгени
Биревге болуп иши.

Онданда мен гечемен,
Зикру этгенлер себепли.
Олар булан олтургъан
Болмас талайсыз, дертли.

Деп жавап берер Аллагъ
Малайик сорауна.
Биздейлени гийирсин
Рагъмулу къаравуна.

Зикру деген сёзюбюз
Къуршайдыр кёп маънаны
О саялы тийишли
Тюз англамагъа аны.

Лаилягъаиллялагъ,
Аллагъ, Аллагъ демекде
Зикрудур субгъаналлагъ,
Аллагъдандыр кёмекде.

Алгъамдуллилагъ десенг,
Аллагъу акбар дагъы,
Лагъавлявалякъувват
Иллябиллягъ демагъы.

Шулар барда зикрудур
Охумагъында къуръан.
Астагъфируллагъ десенг,
Гечмекге болур бургъан.

Бу сёзлени бирлери
Женнет хазналарыдыр.
Бирлери кёп терекли
Женнетни бавларыдыр.

Зикрудур муъминлени
Исси гюн салкъын суву.
Юрекге зикру гирсе,
Оълчевсюздюр татыву.

Юрегингде Аллагъны
Уллулугъу табулса,
Оъзюнгю гиччи билип
Гёз яшларынг агъылса,

Шондан уллу леззетни
Мен билмеймен айтмагъа.
Насип эт, Аллагъ, бизге
Сагъа герти къайтмагъа.

Дагъыда сен насип эт
Сени кёп эсгермеге.
Пайхаммар гъавузундан
Бизге сувлар бермеге.

Ону артына туюшуп
Гирмеге женнетлеге.
Къыяматгюн уммети
Бий болур умметлеге.

Ахырыбыз хайыр эт,
Салып дурус пикругъа.
Оълегенде машгъул эт
Тилибизни зикругъа.



САЛАВАТ

Салават салмай туруп,
Къабул болмай намазда.
Салават сыйлы затдыр
Билегенге биразда.

Сен салсанг бир салават,
Сагъа онну салажакъ.
Эркин рагъмусу булан
Аллагъ сагъа къаражакъ.

Гъар гюнде, гъар гечеде
Уьйрет тилингни огъар.
Салаватны кёп салсанг,
Сагъа берекет югъар.

Лап да къызгъанчы адам
Сен билемусан, кимдир?
Пайхаммар сёйленгенде
Салават салмайгъан тил.

Къыямат гюн гъабибге
Сюйсенг болма ювукъда,
Салаватны кёп юрют,
Гюндюз, гече турупда.

Ким салават кёп салса,
Огъар шафаат етер.
Берекетинден ону
Бары гюнагы гетер.

Иман булан оьлмеге
Салават болур себеп.
Насип эт, Аллагъ, бизге
Досунга тутма эдеп.

Досларынгни инг досу
Сыйлы этгенсен воллагъ!
Огъар етежек адам
Тувмагъан, тувмас, таллагъ!

Ол тьогьолмю магъшарда
Шафаатын этеген?
Ахыр Иса бакъдырып,
Халкъ оьзюгер гетеген.

Ол тьогьолмю Аллагъгъа
О гюн сужда этеген.
Биревде эшитмеген
Гъамдуллагъгъа етеген.

Огъар айтажакъ Аллагъ
Башынгни гётёр, тиле.
Тилегенинг берейим -
Аллагъ юрегин биле.

Муна шулай оърдедир
Гъабибни даражасы.
Оълчевсюз бек уллудур
Аллагъ булан арасы.

Ону сыйлылыгъындан
Сыйлы болгъан уъмметде.
Етмишинчи уъмметдир,
Тенги ёкъдур гъюрметде.

Уъч пайдан эки пайы
Гиргенлени женнетге
Пайхаммар гъюрмет учун
Бериле бу умметге.

Муна шулай оърдедир
Бизин пайхаммарыбыз.
Оъзюнден къурбан болсун
Къаркъарабыз, жаныбыз!

Бугъар салават салмай
Дагъы кимге салайыкъ.
Умметинден этмакъгъа
Макътав Аллагъгъа лайыкъ.



РАМАЗАН АЙ

Аллагъ сени сыйлы этген,
Ай мубарак рамазан.
Сени къаравуллайлар
Герти муъминлер гъаман.

Йылда бир сен тюшесен
Къонакъ болуп умметге.
Къарайсан ким болур деп
Белсенмеге гъюрметге.

Гъюрметинг этегенлер
Гюндюзюнде ораза,
Гечесинде таравигъ,
Гъийбатдан авзу таза.

Кёп охуйлар къуръанны,
Масжиддеде кёп туруп.
Садагъада этелер,
Беш намазгъа да юрюп.

Абурунг уллу сени
Эсгерсек бир нечесин.
Сексен уьч йылдан артыкъ
Айтсакъ хадир гечесин.

Рамазан ай тюгюлмю
Къуръан тюшген оьзюнде.
Жагъаннемлер бегиле
Пайхаммарны сёзюнде.

Женнетни къапулары
Ачыладыр ол айда.
Гюндюз ораза болуп,
Тенглеше ярлы – байда.

Шайтанлар бегитилип
Болмаслар зарал этме.
Мунча сыйлы заманны
Къойма бошуна гетме.

Рамазан ай исси гюн
Ораза тутгъан янып,
Ичежек къыямат гюн
Салкъын сувланы къанып.

Женнетде бир къапу бар
Райиан деп айтылагъан.
Ораза тутгъанлагъа
Гирме изну болагъан.

Аллагъдан къайры ёкъдур
Билеген ону гъагъын.
Ораза тутгъанлагъа
Берилежек савабын.

Ай мубарак рамазан,
Сыйлы барсан нечеде.
Сыйлылыкда къалышмай
Гюндюзюнгден гечеде.

Мабруксан, мубараксан,
Гёкчекдир сени атынг.
Билмеймен, мен макътайым
Къайсы-бир сени затынг.

Мени макътавум недир -
Сени макътагъан Аллагъ.
Ай мубарак рамазан,
Гъюрметинг уллу воллагъ.

Воллагъ уллу, гъюрметинг,
Сыймасдай дазувлагъа.
Алтын къаламлар булан
Язса да язывлагъа.

Сени шафаатынгдан
Айырмасын Ессибиз.
Тилейбиз, Аллагъ, сенден
Тайдырмагъыр эсибиз.

Оразасын тутгъангъа
Бар йимик уллу саваб,
Тутмай къоягъангъада
Азаб болажагъы гъакъ.

Савлугъуда бар туруп,
Тутмаса оразаны,
Гертиденде осалдыр
Ягъы-намусу аны.

Ач болуп, сувсап болуп
Нафсынгни енгме къара.
Геч болгъунча эсинг тап,
Оъмюрде бите бара.

Бугюн мунда, тангала
Къабурда ятажакъсан.
Къыямат гюн Ессингни
Алдында къатажакъсан.

Ол гюнню иссилиги
Гючлюдюр гъаттан оъзюп.
Адамлар къалажакълар
Терден сувуна юзюп.

Муна шулай къыйын гюн
Аллагъ, эт къабуллардан.
Юзюбюзню ярыкъ эт,
Тургъанда къабурлардан.

Аршынгни салкъынында
Насип эт ол гюн болма.
Рамазан айынг учун
Рагъму гёзюнгден салма.

ГЪАЖ

Ёл болуп, гючюнг чатып
Гъажгъа бармайлы къалма.
Алгъаса етишмеге,
Аллагъгъа къонакъ болма.

Гъажынгни къабул этсе,
Женнет булан сыйлажакъ.
Анангдан тувгъан йимик,
Гюнагъынг чайылажакъ.

Мундан артыкъ къонакълыкъ
Ким этген, ким этежек?
Женнетдеги ниъматгъа
Дагъы не зат етежек?

Оъмюрюнде бир керен
Гъажны сагъа борч этген.
Шо борчунгну кютмесенг,
Оъмюрюнг зая гетген.

«Сагъа савлукъ, оъмюрде
Яшавда берген эдим.
Шогъар шюкрюсюн этип
Бир сама да гелмединг».

Деп айтса Аллагъ сагъа
Къыямат гюн магъшарда,
Уялмагъа тюшежек,
Алгъаса онгай барда.

Маккагъа етишмеге
Онгай барда алгъаса.
Онда етишме болмас
Дюнъя ишин къоймаса.

Аллагъ ую каъбагъа
Тавафынг эт етишип.
Арапа авлагъында
Дуалар эт гиришип.

Оъзюнгню тѣбен тутуп,
Менден яман ёкъдур деп,
Ялбарып тиле, йыла,
Гюнагъларым кѣпдюр деп.

Гъажны къалгъан борчларын
Тамам этип битдирип,
Савбол тавафынгны эт,
Гъар бир затын етдирип.

Гелерсен Мадинагъа
Гъабибни къабуруна.
Тилей туруп Аллагъгъа
Сен къош деп абуруна.

Эдеп булан барарсан
Къабуруну уьстюне.
Этген гюнагъларынгни
Эсге алып кюстюне.

Аллагъынгдан тилерсен
Гъабибинг гъюрмет учун.
Кёп гюнагълы къулунгман
Гечип къой, Аллагъ, бугюн.

Сонг берерсен саламынг
Абубакар, Умаргъа.
Бакъиъ къабурлардагъы
Он минглер асгъаблагъа.

Гъажынгда къабул болуп,
Чайылып гюнагълардан,
Насип болсун къайтмагъа
Сакъланып балагълардан.

Аллагъ, тилеймен сенден
Ёл ач бармагъанлагъа.
Баргъанлагъа насип эт
Кёп керенлер бармагъа.



МЕЖГИТ-АЛЛАГЪНЫ УЬЮ

Ер юзюнде лап сыйлы
Ер межгитдир, сен билсенг.
Нечеде насиплисен
Беш намазгъа юрюсенг.

Басгъан аякъларынга
Даража гётериле.
Абатларынга къадар
Гюнагъларынг тёгюле.

Межгитлеге гъасирет
Болса кимни юреги.
Аршны салкъынлыгъында
Болажакъ ону ери.

Шолай айтгъан Пайхаммар,
Ондан герти ким айта.
Аллагъдан сонг Агъматгъа
Бары гертилик къайта.

Къардашым, эринмегир
Юрюме межгитлеге.
Юрюгенлер саналар
Ахырат игитлеге.

Сен кѣп юрюген сайын
Юрюме сюежексен.
Уъзрю чыгъып бармасанг,
Къыйналып гюежексен.

Она шолай гъалы бар,
Сен билсенг, межгитлени.
Беш намазгъа юрюмек -
Уллусу насиплени.

Шол насипден айырма,
Аллагъ, биз йимиклени.
Гъажатлы къулларынгбыз
Гечмакълыгъынга Сени.

Межгитге баргъан адам.
Къонакъланмай къайтмажакъ
Адамлар йимик Аллагъ
Не ялкъдым деп айтмажакъ.

Гъар нече баргъан буса,
Шол къадар къонакъ тепси.
Женнетде салдыражакъ
Къонагъын сыйлап Есси.

Кимни адаты болса
Юрюмек межгитлеге,
Муъминдеп ярай шогъар
Шагъатлыгъынг этмеге.

Межгит – Аллагъны ую,
Ондан сыйлы уый ёкъдур.
Онда къылгъан намазны
Савабыда бек кёпдюр.

Акъча кёп бере буса,
Йыракълагъа барасан.
Межгитде кёп беречи -
Уыйде неге къаласан?

Къардашым, сен тынглама
Нафсынга ва шайтангъа.
Аллагъ уюне юрю,
Сен тюшгюнче ойтангъа.

Ойтангъа бир тюшген сонг,
Ондан къайтып чыкъмакъ ёкъ.
Гъай амандан не пайда
Тийгенден сонг ажал окъ.

Ажал огъу тийгинче
Юрююк межгитлеге.
Аллагъым рагъму этсин
Биз йимик зайиплеге.



ЖУМА ГЮН

Къардашым, жума гюндюр
Атанг Адам яралгъан.
Жума гюндюр къыямат
Болажакъ деп къаралгъан.

Жума гюндюр гюнлени
Абурлусу, сыйлысы.
Жума намаздан хантав
Адамланы хыйлысы.

Уъч жума арт-артындан
Бармай къойса уъзрюсюз,
Мунафикъ деп язылыр,
Магъшарда болур нюрсюз.

Жума гюн муъминлени
Байрам гюнюдюр, инан.
Сёйлемекден бек сакъ бол
Ваъза этегенде имам.

Шо вакъти ким сёйлесе,
Жумасы болмай къалыр.
Ваъзагъа къулакъ салгъан,
Динине пайда алыр.

Ол гюнню сен багъышла
Айрыча ибадатгъа.
Шариатны къатты тут,
Берилмейли адатгъа.

Жумагъа ким тез барса,
Кириноп тазаланып,
Къан садагъа этгенни
Къайтар савабын алып.

Салаватны кѣп салып
Пайхаммарны сююндюр.
Уллу алгъам охусанг,
Ол ярыкълы нюрюнгдюр.

Къаст эт жума гюнлерде
Саваб ишлени этме.
Аллагъны кѣп эсгерип,
Разилигине етме.

Жумада етти гюн бар,
Лап сыйлысы бу гюндюр.
Яман этгенден гечип,
Шайтанынгны сюрюндюр.

Жума гече, жума гюн
Артыкъ болмакъ саялы,
Илбис де бек къаст эте –
Питне салмакъ хыялы.

Эр-къатунну давлатып,
Леззет ала арекден.
Жума гюнню емишин
Алма кьоймай терекден.

Тюшме ону артына –
Яхшылыкъдан айырар.
Жума гюнню сыйлажакъ
Ахыратда пайы бар.

Уьйрет авлетлерингни
Намазгъа ва жумагъа.
Сен ожакъны башысан,
Сорав болажакъ сагъа.

Аллагъ, сен айырмагъыр
Жамаатдан, жумадан.
Жумагъа бармай къалмас
Муъминмен дейген адам.



ДЮНЬЯ - АЛДАТЫВЧУ

Дюнъя алдатывчу алданма бугъар,
Алдатып исиндирип, ахыр йыгъар.

Билмей къаларсан оъмюрюнг гетгенни,
Ахыратгъа гетме заман етгенни.

Дюнъяны тузакълары эпсиз кѣпдюр,
Огъар алданмайгъан нагагъда ёкъдур.

Бирлени алдата жагъил яшсан деп,
Башгъаланы гъакимсенчи, башсандеп.

Бир гюн эшитесен жагъил оылгендеп,
Авария этип сюек гелгендеп.

Гъакимниде ашагъандеп, тутгъандеп,
Ерин алма сююп бирлер йыкъгъандеп.

Бирдагъы тузагъы ону акъчадыр,
Акъчаны кѣп суймек ягъны янчадыр.

Намусун ягъын ким сатса акъчагъа,
Ахыратгъа гѣзлеп тюбегин чагъа.

Муна шулай тузакълары дюнъяны,
Эс табайыкъ гыллаларына аны.

Дин тутайыкъ геч болуп къалгъынчагъа,
Азирейил жаныбыз алгъынчагъа.

Азирейил гелсе, бошуна къайтмай,
Битмеген ишлеринг бармудеп айтмай.

Аллагъ насип этсин товба этмеге,
Бу дюнъягъа алданмайлы гетмеге.

Намаз къылып оразабыз тутмагъа,
Гьалалдан къазанып ашны ютмагъа.

Гишини айыбын гёрмей турмагъа,
Оъзюмню айыпларым таман магъа.

Анаша, ичкиден ари турмагъа,
Тюзню сёйлеп къарамайлы бурмагъа.

Къардашлагъа къардашлыкъ юрютмеге,
Иш тюшгенде намус булан кютмеге.

Насип эт, Аллагъ, тюз турма ёлунгда,
Сагъа макътав, бар зат сени къолунгда.



ЭДЕП ДЕ ЁКЪ, УЯТ ДА

Эдеби бар адамгъа
Болмайсан абур этмей.
Амма уятсызлагъа
Айтмагъа сёзюм етмей.

Бизин заманыбызда
Къалмагъан эдеп-уят.
Эдеби бар адамлар
Гъалиги девюрде ят.

Къатын-къызлар ялангъач,
Ёл бермесенг таптажакъ.
Эркек ёкъ, сюлдюрю бар,
Къатын баш болгъан ожакъ.

Ата-ана, улан-къыз
Тилевизоргъе къарайлар.
Къучакълап-объюшювню
Культурагъа санайлар.

Ана тилин унутуп,
Дакъыллайлар орусча.
Бусурманлыкъ къалмагъан,
Тойларыбыз да руссча.

Эрге барагъан къызлар
Гелин капот гиелер.
Кёкюреги, аркъасы
Бек ачылса сюелер.

Атасы, эркъардашы
Уялмайлар къызындан.
Бир-бир басып юрюйлер
Капирлени гызындан.

Гиев де гелин булан
Къызбай йимик олтура.
«Горька», – тавушлар булан
Етмегенин толтура.

Ата-бабаларыбыз
Тирилип бизин гёрсе,
Тамаша болмас эди
Къыйналып, къайтып оылсе.

Патимат, Асиятны
Патя, Ася этгенбиз.
Аминатгъа Мина деп,
Уллу алгъа гетгенбиз.

Аталар пахан болгъан,
Аналар чы тряпка.
Эки сёзню биринде
Нас сёз булан зарядка.

Уланлар наркоманлар,
Къызлар майкалар гие.
Шалбарлар гийип оъзлер
Санын гёрсетме сюе.

Сауна деп ат тагъып,
Ачалар къагъбахана.
Къызын охума салып,
Парахат ата-ана.

Къызы паракхат туюл,
Уйрене шагъар куюге.
Таймайгъан ёлакъ алып,
Къайгъы къопдура уйге.

Уллу болуп гиччиге
Сёйлесенг айып этип,
Бир-экини бережек,
Къалмасанг тайып гетип.

Муна шулай, къардашлар,
Бугюн бизин гъалыбыз,
Гъарам кёп ашамакъдан
Бузулгъандыр къаныбыз,

Эдепге, намус-ягъгъа
Аты чыкъгъан Дагъыстан
Нажжаслагъа ёл берип,
Инбашын къысып пысгъан.

Бусурманлыкъны ташлап,
Капир ёлну алгъанбыз.
Динибизге арт берип,
Аякъ тюпде къалгъанбыз.

Къайтмасакъ динибизге
Товба этип оъзюбюз,
Жагъиллерден эдепни
Гъеч гёрмежек гёзюбюз.

Ата-ана дин тутуп,
Тарбия берип яшгъа,
Береген тарбиянгны
Намаз къылдырып башла.

Къойма уйде сейлеме
Ана тил ден башгъаны.
Къатын къызынг япсынлар
Явлукъ байлап башланы

Ашама олтургъанда
Бисмилягъ этип ашга,
Алхамдулиллягъ деде
Битгенде уйрет яшга.

Дагъыда уйрет огъар
Уллугъа эре тур деп
Алгъа чыгъып юруме
Вере артында тур деп

Муна шулай башласанг
Умут бар тюзелмеге,
Чувугъунда ийертсенг –
Къазыкъта ийермеге.



САБУРЛУКЪ

Сабурлукъ – саламатлыкъ,
Сагъа етер зат болмас.
Сабур болмагъа къаст эт,
Осуз камиллик толмас.

Иблис сени душманынг,
Къандырма гъалек болуп.
Сенсиз де гъалеклерден
Тура чы дюнья толуп.

Сени бирев сёкгенде,
Бажарсанг сабур этип,
Сени учун жавап бере
Малайик гелип этип.

Сабур хасият берип
Сени сыйласа Аллагъ,
Савгъатланы яхшысы
Берилген сагъа, воллагъ!

Аллагъ оъзю де сабур,
Сабурланы да суюе.
Сабуру ёкъ адамны
Даим юреги гуюе.

Алгъасамакъ шайтандан
Беш ерде туюл эсе.
Етген кызыны алгъасап
Яхшыдыр эрге берсе.

Борчлу бусанг, алгъаса
Борчунг берип къутулма.
Къонакъ гелсе, белсенип
Ашынг сал созуп турма.

Алгъаса гунагъ этсенг
Тез-тез товба этмеге.
Оьлгенни де алгъаса
Къабурлагъа элтмеге.

Шу беш зат болмагъан сонг,
Дагъы затда сабур бол.
Сабур туюю – сари алтын,
Аталардан къалгъан ол.

Пайхаммаргъа асгъаба
Васият эт деген де,
Ачувланма деп айтгъан,
Такрарлап уьч керен де.

Сабурлукъгъа оьлчевсюз
Саваб язылагъангъа
Къуръанда аят бардыр,
Тергевюн этсенг анда.

Тилейбиз, Аллагъ, сенден
Тавфикъ бер сабур болма.
Иман булан да оълюп,
Нюрлю бет булан турма.



ЯШАВ СЫНАВУМ

Яшав сынавум мени
Яшагъаныма гёре.
Эшитгеним – гёргеним
Алдыма тура эре.

Пайхаммар оьмюрюнден
Оьзюп тураман бир-аз.
Йыллар да гетип тура,
Айланып къыш булан яз.

Оьмюрню гетегенин
Эс этмей къалакенсен.
О да, бу да тарыкъ деп,
Пайдасыз талакенсен.

Яшлар учун дей туруп,
Токътавсуз талашасан.
Амма яшлар ягъында
Абурсуз алашасан.

Айтгъанынга тынгламай,
Оьзлер суйгенни эте.
Яшланы къайгъысында
Оьмюрюнг зая гете.

Барыда тюгюл олай,
Яхшылары да бола.
Бармакълар да тенг тюгюл,
Тек аявлу барыда.

Кёбюбюз муна шулай
Яшавну йиберебиз.
Ибадатгъа заманны
Нечеде аз беребиз.

Уллу болсакъ этербиз
Ибадат деп турабыз.
Къарт болгъунча яшама
Планлар да къурабыз.

Сонг бир гюн ажжал гелип,
Къарт болгъунча гетебиз.
Ахыр къабурубугъа
Къазанмайлы етебиз.

Яда Есс оьмюр берип,
Къарт болгъунча къалабыз.
Агъ-угъ булан, кант булан
Гече – гюнню алабыз.

Савлугъунг, гючюнг барда
Барын дюньягъа бердинг.
Ибадат этме энни
Гьеч къалмады гюнеринг.

Гече уянсанг, туруп
Эринединг жувунма.
Тагъажжуд намаз кылып
Есс алдында югунма.

Телевизоргъа кырама
Кёп заман таба эдинг.
Амма кыуръан охума
Кыавшалып тала эдинг.

Муна шулайлыкъ булан
Омюрде битип кыала.
Гыакылы бар адамлар
Яшавдан тергев ала.

Ахыратгъа кыазанмай,
Кыолдан чыкыды заманынг.
Сагъа ёлдаш кыабурда
Этген яхшынг – яманынг.

Яхшынга сююнерсен.
Ямангъа кыыйналарсан.
Ибадатсыз йиберген
Бош вакытинге янарсан.

Бусада Аллагъ карим,
Рагъмусу Ону кёпдюр.
Омзюгер инангъан сонг,
Ачув алмагы ёкыдур.

Сагъа шюкрю де этип,
Бирлигинге инансакъ,
Азап бермежегинге
Къуръан аят бары гъакъ.

Шюкрю, макътавлар Сагъа,
Бусурман этгенинге.
Сен гечип багъышлап къой,
Оъмюр пурч гетгенине.



АХЫР УЬЮБЮЗ-КЪАБУР

Суюсекде, суюмекде
Къабургъа гирме герек.
Ювукъда оьлмесмен деп,
Ону теберме арек.

Ажжал огъу етежек
Я къырда яда уьйде.
Аллагъ бизин сакъласын
Оьлмекден хантав кюйде.

Хантав оьлюмю болур
Оьлгенни дин юрютмей.
Аллагъны буйрукъларын
Бойнуна алып кютмей.

Къардашым, къызардашым,
Алданма бу дюньягъа.
Нече йыл яшасангда,
Ахыр уьй – къабур сагъа.

Къабурда сагъа ёлдаш
Амалларынг болажакъ.
Ессингден ва динингден
Пайхаммардан соражакъ.

Тюз жавап бережексен
Дюнъяда тюз юрюсенг.
Динсиз яшап оьлсенгчи
Нечеде гьёкюнерсен.

Гьёкюнерсен нечеде
Намаз кьылмагъанынга.
Харжынг етише туруп,
Гьажгъа бармагъанынга.

Рамазан ай ораза
Тутмай ашагъанынга.
Къатынкъыз, ички булан
Пасат яшагъанынга.

Ата-анагъа тынгламай
Юрегин яргъанынга,
Ичкилер ичилеген
Тойлагъа баргъанынга.

Ялгъан айтып, алдатып,
Гьарам къазанганынга.
Артындан сёгюп сёйлеп,
Башгъаны къанганынга.

Юрегинг уллу тутуп,
Мендеп юрюгенинге.
Уьч гюнден кёп тил тутуп,
Гунагъгъа гиргенинге.

Къардашым, къызардашым,
Алгъаса товба этме.
Къабур азап кыйындыр,
Товбасыз олюп гетме.

Не гунагълар этсенгде,
Гъёкюнсенг, Аллагъ гече.
Къуръанда шогъар шагъат
Аятлар нече-нече.

Ачувундан рагъмусу
Озюп юрюй гъар заман.
Шолай мени Ессим бар,
Гечежекдеп базаман.

Сагъа макътавлар болсун,
Сенсен бизин Ессибиз.
Оьлегенде тайдырма
Сенден бизин эсибиз!



АБДУРРАГЪМАН СУГЪУРИ

Уллу валилерден эдинг,
Къазаныщ гёмюлген еринг,
Сугърат эди тувгъан элинг,
Абдуррагъмани Сугъури.

Машгъур эди сени атынг,
Ибадат эди адатынг.
Бош гетмей минут сагъатынг,
Абдуррагъмани Сугъури.

Къуръанны гёнгюнден билдинг,
Ильмугъа теренден гирдинг.
Иблисни къармакъгъа илдинг,
Абдуррагъмани Сугъури.

Эшитгенбиз хабарларынг,
Аллагъ ягъындагъы гъалынг.
Нечик сыйлы къул болмагъынг,
Абдуррагъмани Сугъури.

Бир гюн гелди къонакъ юрюп,
Гетме чыкъды хыйлы туруп.
Узатдынг суюкеле туруп,
Абдуррагъмани Сугъури.

Уйдегилер сорадылар:
Кимдир булай абуру бар?
Айтдынг бу Хизри пайхаммар,
Абдуррагъмани Сугъури.

Сен турагъанланы яшы,
Авруй болгъан ону башы.
Татывсуз болуп сувашы,
Абдуррагъмани Сугъури.

Башын сыйпап къолунг булан,
Ессинге этген сонг дуанг:
ИншаАллагъ дагъы аврумас,
Дединг Камиль деген улан.

Камиль дагъы аврумады,
Яшасада юз йыл дагъы,
Гъечде сызламай бармагъы,
Абдуррагъмани Сугъури.

Генералгъа тюзюрдюнг сен,
Юрегинг игит, тешюнг генг.
Исламны арсланысан сен,
Абдуррагъмани Сугъури.

Гечюрмеге сююп сени,
Къабурунг ачдылар энни.
Тапдылар бузулмай ренги,
Абдуррагъмани Сугъури.

Арадан гетседе къыркъ гюн,
Гёмген йимик эдинг бугюн.
Пайиз ийисли къабурунг,
Абдуррагъмани Сугъури.

Аллагъ насип этсин суйме,
Баракатынг бизге тийме,
Сагъа гъашыкъ гёлек гийме,
Абдуррагъмани Сугъури.

Гъеч эсимден таймай мени
Атам нечик сюегени.
Сагъа тутагъан эдеби,
Абдуррагъмани Сугъури.

Дагъыстанны ярыгъысан,
Муъминлени тарыгъысан.
Пайиз-оъзен агъымысан,
Абдуррагъмани Сугъури.

Билмеймен нечик макътайым,
Макътамай нечик токътайым.
Шавласы кеп толгъан айым,
Абдуррагъмани Сугъури.

Гъукумат гелген заманлар
Коммунист болду яманлар.
Адашды хыйлы адамлар,
Абдуррагъмани Сугъури.

Шолайлардан бир адашгъан
Къабурунг бузма талашгъан.
Эртен къазмагъа янашгъан,
Абдуррагъмани Сугъури.

Шо гечесинде бу ятып,
Эртен чыкъды олюп къатып.
Аллагъ огъар огъун атып,
Абдуррагъмани Сугъури.

Сени сёгюп ким доланса,
Ажайып бар узакъ барса.
Бир балагъгъа тюшмей къалса,
Абдуррагъмани Сугъури.

Амма сени таза суйсе,
Сагъа эдеп этип билсе,
Тамаша бар отда гуйсе,
Абдуррагъмани Сугъури.

Сюемен деп сюуп болмас,
Айтгъан булан савут толмас.
Аллагъ берип туюл эсе,
Юреклеге сюув къонмас.

Аллагъ гётерсин абурунг,
Гюн сайын артдырсын нюрюнг.
Женнет бав болсун къабурунг,
Абдуррагъмани Сугъури.

Аллагъ сагъа рагъму этсин,
Пайхаммаргъа хоншу этсин.
Бу дуабыз аршгъа етсин,
Амин Аллагъумма, амин.



ИЛЪЯС ДАДАМ

Саййиди, я Ильяс дадам,
Аллагъдан аляйка ссалам.
Умут этип баракатынг
Сюйдюм язма бираз калам.

Яшлай илму талап этдинг,
Илмунг булан амал этдинг.
Игъсан даражагъа етдинг
Саййиди, я Ильяс дадам.

Абдурагъмани Сугъури
Ол сени къадрунгну билди.
Сени силсилягъа илди,
Саййиди, я Ильяс дадам.

Гийдинг сен иршад халатын
Тёменлик сени адатынг.
Менлик, оърлюк суймес затынг,
Саййиди я Ильяс дадам.

Уллу алим къарабагъы
Сени ахтара гелмагъы,
Бираз сансынмай гёрмагъы,
Саййиди, я Ильяс дадам.

Сен билдинг ону юрегин,
Бурулуп огъар сёйлединг.
Биз йимик чырых-чурухну
Артындан гелему дединг.

Давуд акъырып йылады,
Сенден гечмакъны тиледи,
Вирд алмакъ сенден мурады,
Саййиди, я Ильяс дадам.

Буюрдунг тюшдеп халватгъа,
Къыркъ гече, къыркъ гюн зулматгъа,
Ибадат булан турмакъгъа
Саййиди, я Ильяс дадам.

Бир гюн чакъырдынг муридинг,
Тез етиш Давудгъа дединг,
Жан макъамна экенин билдинг,
Саййиди, я Ильяс дадам.

Олай нече караматынг,
Тюрлю - тюрлю аламатынг.
Табутунгдан чигъаргъанда,
Гъеч бузулмай саламатынг.

Баракатынг сени тийип,
Муритлеринг учду бийик.
Маргъаба Тамимуддар деп,
Малайиклер салам берип.

Сибирьге сени йиберме
Пароходгъа миндиргенде,
Муридинг бутрили Али
Гемени салды югенге.

Мотор оькюре – юрюмей,
Гемечи себебин билмей.
Къой, Али, онда рызкъы бар
Деп сен айтмайлы тербенмей.

Ят эллерде заманынгда
Бек къургъакълыкъ болуп анда;
Уллу - гиччи бары бирче
Янгур тилеме чыкъгъанда;

Явмады янгур булагъа,
Ахыры гелдилер сагъа.
Сен чыгып дуа этгенде,
Башлады ташгъынлар агъа.

Баракалла Мамагъажи,
Ёлдашы Узунайгъажи.
Ильяс дадамны гелтирме
Къабул болсун этген харжы.

Саййиди, я Ильяс дадам
Камил муршид эдинг аян.
Сынажанг гётерме болмай,
Тавгъа элтмей къалмагъынг баян.

Аллагъ суюдю къалмагъынгны,
Паравулда болмагъынгны.
Савда йимик оьлген сонгда
Олар булан турмагъынгны.

Мунда айырмагъан ондада
Айырмасын магъшардада.
Иншааллагъ, талайлыдыр
Сени суйген бу дюньяда.

Сени суйген утулмажакъ,
Амма сёкген къутулмажакъ.
«Суйгенинг булан болурсан»
Деген гъадисде гerti гъакъ.

Насип эт, Аллагъ, суймеге,
Досларынг къадрун билмеге.
Иманыбыз булан оьлюп,
Сени алдынга гелмеге.

Иман бир улуу ниъматдыр,
Сени къолунгдагъы затдыр,
«Иннака ля тагъди» деген
Аятынг шогъар шагъатдыр.

Бергенсен бу ниъматынгны,
Къайтарма берген затынгны.
Тилейбиз арагъа салып
Токъсан тогъуз да аатынгны.

АЛИГЪАЖИ

Бутрили Алигъажи
Аллагъны суйген къулу,
Устазынг Ильяс дадам,
Накъшубанд эди ёлу.

Эдебинг гючлю эди
Валилеге тутагъан.
Ашынг гъалалдан эди
Тамагъынгдан ютагъан.

Ибадат таат булан
Ярыкълангъан нюр эдинг.
Аллагъ билдирмек булан,
Яшыртгъынны билединг.

Кашфукараматларынг
Эшитгенбиз нечеде.
Арслан-али къадиге
Ёл гёрсетдинг гечеде.

Сыгъанакълы гюз гече
Адашып ёлну тапмай,
Буюгъуп токътап болгъан
Къайтмада эбин тапмай.

Тувра муну уьстюне
Юрюп гелген бир адам.
Устаз йиберди деген,
Берип битген сонг салам.

Къазануп деген алим
Ёл чыкъды сагъа гелме.
Ону билип уланынг
Йибердинг алып гелме.

Паравуллу Ибрагъим
Муталим заманында
Зиярат этди сагъа,
Ёлдашыда янында.

Бери гел, Ибрагъим,деп
Чакъырдынг айтып атын.
Башлап гёребусангда
Ибрагъимни сыпатын.

Таргъуда яшап тургъан
Абдурагъман моллада
Сени караматынгны
Эсгере эди ода.

Мавлетге чакъырылып
Бардыкъдей биревлеге.
Суратны гёрюп онда,
Салдым дей къаплап ерге.

Бираздан сонг устазда
Гелдидей онда етип.
Магъа къарап айтдыдей,
Яхшы этдинг шолай этип.

Ильяс устазны тутуп
Сибирьге йибермеге,
Анжи шагъар портунда
Миндиргенде гемеге;

Шонда таважжугъ этип,
Ессингден изну булан,
Пароходну токътатдынг
Аллагъны гючю булан.

Муна шулай гъалларынг,
Аллагъны суюген къулу.
Сени суюген адамны
Мубарак болур ёлу.

Аллагъ берип етишдинг
Етишмейген ерлеге.
Баракатынг яйылды
Сав Дагъыстан элlege.

Къакъашуралар сени
Сакъладылар абурунг.
Ниъматлыдыр нечеде
Сени ятгъан къабурунг.

Къабурунг ниъматлыдыр,
Ругъунг гезейдир аршда.
Гъюрмет гёз булан къарай
Сагъа уллуда, яшда.

Биз сагъа умутлубуз
Къыямат гюн къарар деп.
Аллагъдан изну булан
Шафаатгъа алар деп.

Сиз йимиклени бизин
Аллагъ этсин сюеген.
Аллагъ учун сюювден
Баракатдыр – тиеген.

Сююв йимик таза зат
Бу дюньяда бармыкен?
Тазалыкъда сюювге
Ошайгъан зат къармуken?



МУГЪАММАТ-АМИН ДАДАМ

Къардашлар эсгерейим
Устазымны гъалындан.
Эсгермеймен гъеч затны
Мен чыгъарып ягъымдан.

Мугъаммат-амин дадам
Оъзю алим дюр эди
Валилигине шагъат
Бетиндеги нюр эди.

Уллугъа ва гиччиге
Бир йимик бет тутеди.
Къавшалгъанын билдирмей,
Къонакъныда кютеди.

Эринмеги ёкъ эди
Сексенден айлансада,
Олтуруп къылмай эди,
Суннетни ярасада.

Эртен намазны артын
Узатеди къангъынча.
Ярыкъ болуп гюн чыкъма
Бир аз заман къалгъынча.

Гёземелик, макътаныв -
Бу затлардан тазеди.
Ким булан олтурсада,
Гъакъыл ягъы озеди.

Артындан сёйлеп, сёгюп
Бу хасият ёкъ эди.
Гъакъны айтма тюшгенде,
Ону сёзю окъ эди.

Илму охуйгъанланы
Нечеде кёп сюеди.
Зияратдан, мавлетден
Дарсны алда гёреди.

Рамазан ай гелгенде,
Къуръангъа белсенеди.
Ялкъмай нечик шавкъ булан
Охувун гёрсенг эди.

Ибадатны этеди
Татывун табып аны.
Тобукъ бугюп олтуруп,
Берилип къаны-жаны.

Гъайбатлы эди бети,
Асыл хасиятлары.
Гёрюнюп тура эди
Муъминни сыфатлары.

Кашфу – карамат илму
Ачылгъан эди огъар.
Эшитгенимден къайры
Мен гёргенлеримде бар.

Башлап гёрген адамгъа
Атын айтып эсгерип,
Атымны не биледеп,
Къаледилер сесгенип.

Бир гезик дадамлагъа
Барып къайтма чыкъгъанда,
Булутдачы бар деди,
Чакъ ачыкъ эди амма.

Ёлгъа тюшюп бир гесек
Юрюгенденсонг машин,
Гючлю булутгъа гирип
Гёрмей эдик ёл башын.

Бир керен де анама
Тынгламай чыкъдым уйден.
Дадам ачувлангъанын
Билдим бет тутгъан кюйден.

Ёлдашларымдан бири
Айтды дадама булай.
Бизге ихтияр этсе,
Буларда къалсакъ ярай.

Дадам айтды о заман:
Бучу этер ихтияр.
Этермукен анасы
Ихтиярны озугъар?

Тынгламай анасына
Гъажгъа барма чыкыгъанны,
Эсгерген сонг хабарын
Уручу деп тутгъанны;

Айтды бурулуп магъа
Сени ишинг болур нечик?
Анангны разилигин
Алмасанг, сенден гечип?

Къайсы бир караматын
Эсгерейим дадамны?
Нечигин биле эди
Ягъындагъы адамны.

Юрегин тѳбен тутгъан
Адамны сыйлай эди.
Оъзюн оър гѳрегенге
Гъечде бурулмай эди.

Ессим Аллагъ дадама
Кѳп ниъмат берген эди.
Ниъматларындан бири
Хадижат аба эди.

Абабыз берекетли
Эркин кьолу бар эди.
Аз сёзлю саламатлы
Бетинден нюр янеди.

Къатын гиши бусада
Ёкъ эди яртылыгъы.
Хадижат анабызгъа
Гелишеди къылыгъы.

Устазым ва агълюсю
Булар эки нюр эди.
Ювукъ гьаллашгъан адам
Булагъа исинеди.

Аллагъ гечип озлерден,
Хоншу этсин бийибизге.
Женнетде гёрюшмеге
Насип эт, Аллагъ, бизге.



АБУСУФЬЯН

Абусуфьян апенди,
Белгили сени атынг.
Биз сени кёп сюебиз,
Гөрмесекде сыпатынг.

Ярыкъ пагъмунг, билиминг,
Саламат хасиятынг.
Башгъалар сукъланардай,
Йымышакъ табиятынг.

Язгъан китапларынг да
Пайдалыдыр бугюн де.
Сагъа берилген пагъму
Гөрюнедир сёзюнгде.

Къазанышны абурун
Гётерди сени атынг.
Билмеймен, мен макътайым
Къайсы бир хасиятынг.

Къаплан-гъажи алимни
Эшитгенбиз хабарын.
Сагъа къолун гётерип,
Гъалеклик гелген гъалын.

Огъар гёре болмадың,
Сабур тутдунг оъзюнгню.
«Къаплан къонакъ этди» деп,
Масхара этип сёзюнгню.

Шолай гъар бир къылыгъынг
Къыйышывлу алимге.
Гъалимлиги ёкъ адам
Тийишсиздир билимге.

Абусуфьян апенди-
Пайхаммарлар вариси.
Емишни де макътала
Арив бишген сариси.

Бишген тюшген емишдей,
Татывлу, татли сёзюнг.
Гъакъылынг, илмунг камил,
Нюрлю терексен оъзюнг.

Нечеде пагъму булан
Язгъансан назмуланы.
Алтын булан язса да
Кёп тюгюлдюр буланы.

Иманы ёкълар гелип
Гъакимликге вакътингде,
Сени сюргюн этдилер,
Кёмекчисен деп динге.

Туснакъда ажжал етип,
Жан бердинг шагъит болуп.
Муъминлер кыйналдылар,
Гёзлери яшдан толуп.

Гъайран къалдылар тапмай
Салгъан ерде сюегинг.
Иншааллагъуррагъман-
Аршдадыр сени еринг.

Аллагъны сыйлылыгъын
Сёйлеп турдунг дюньяда.
Аллагъ да сени сыйлап,
Гётергендир кыйда да.

Дагъы да гётермекни
Тилейбиз Ессибизден.
Абусуфьян апенди
Таймайсан эсибизден.

Ташланы да бола чы
Арасында сыйлысы.
Алимлер арасында
Сен дюр эдинг бийлиси.

Булакъ аты болса да
Тюрлю бола булакълар.
Сагъа етер алимни
Эшитмеген бу якълар.

Салкъын, татывлу сувлу
Сен ошайсан булакъгъа.
Нечакъты макъталсанг да,
Арив тие къулакъгъа.

Муна шулай макътавлу
Алимибизсен бизин.
Даражангны оър этип,
Аллагъ сыйласын Сизин.

АТАМ

Аллагъдан атама болсун кёп салам,
Атамны гъакъындан айтайым калам.

Къоркъув деген затны ол билмей эди,
Ялгъаны бар гишини суймей эди.

Яшаву байлавлу эди дин булан,
Къаттылыкъгъа аты чыкъгъан бир улан.

Коммунистни гёрюп ярамай эди,
Гъакимге ярама къарамай эди.

Аллагъ ёлунда къызгъанмайлы жанын,
Гъазир эди дин учун тёкме къанын.

Валилиге гючлю эди эдеби,
Аллагъ учун суймек эди себеби.

Сугъурини айрокъда бек сюеди,
Аллагъ ягъындагъы сыйын биледи.

Эсгерейим атамны къайсы затын,
Эсгермеге кёп зат бар тутуп атын.

Алим, эди алимлени сюеди,
Дюньягъада жанавар тююледи.

Терсни гёрсе, болмай эди сабуру,
Женнет бавлардан бав болсун кьабуру.

Бир орусну, динге тийип сёйлеген,
Тамагындан бувуп гьаран оьлмеген.

Елкесине тюртюп иште парторгну,
Къазаякъландыргъан уьстюне отну.

Сталинни заманларында гелип,
Юрюгенлер имандан сорав берип.

Къоркъуп инанмайбыз деген хыйлылар,
Сенде, Осман, тайып кьал,геле булар.

Гезик етип, бизин уьйге гелгенде,
Шол соравну атабызгъа бергенде,

Юрегимни лап ичинден, теренден
Инанаман, шолай языгъыз, деген.

Муну ишин алма сююп биревлер,
Атабызны къоркъутмагъа суюгеллер.

Атабыз янгыз, булар сегиз эркек,
Беклеген атабыз эшикниде бек.

Сонг тербенген арслан йимик булагъа,
Гьайран кьалардай гьал тюшген олагъа.

Юреклери къркъмакълыкъдан толгъанлар,
Терезени бузуп къача болгъанлар.

Булай игитликлери ону кѣпдюр,
Аллагъдан гъалы болмаса, кюй ёкъдур.

Сыйлы атам, яшадын гerti кюйде,
Уьлгю болуп тюзлюкге кърда, уйде.

Даим сагъа кѣмекчи эди Аллагъ,
Ессингни къравунда эдинг, Воллагъ.

Аллагъ сени сиддикълагъа кършгъандыр,
Сагъа уланынг ошамай пашмандыр.

Сен саялы гечер бугъай менденде,
Аллагъ рази къралсын, атам, сенденде.



КИТАПДА БАР

Аллагъ Ессибиз	5
Мугъаммат пайхаммар	9
Ислам дин.....	12
Къуръан.....	15
Намаз.....	18
Ата-Ана.....	21
Арив къылыкъ	25
Зикру	28
Салават	32
Рамазан ай.....	35
Гъаж.....	39
Межгит-Аллагъны ую	42
Жума гюн.....	45
Дюнъя – алдатывчу	48
Эдеп де ёкъ, уят да	50
Сабурлукъ	55
Яшав сынавум	58
Ахыр уюбюз-къабур	62
Абдуррагъман Сугъури.....	65
Ильяс дадам	70
Алигъажи.....	74
Мугъаммат-амин дадам	78
Абусуфьян.....	83
Атам.....	87

Мугъамматмухтар Османны уланы

БУСУРМАНЛАНЫ ЁЛУ
(на кумыкском языке)

Верстка
Т. Махмудова

Подписано в печать //././2016.
Формат 650х470 $\frac{1}{8}$. Бумага офсетная.
Гарнитура «Minion Pro». Печать офсетная.
Усл. печ. л. ///. Тираж ///. Заказ № ////.

Отпечатано ///.